

Innovatieve woonvormen

Hoe lossen we de woningkrapte op?

PerspeX

Jaargang 20 | NR 2 | April 2021

Over digitale nomaden,
tiny houses en
andere wooninnovatie

Het ontstaan van
de woonpuinhoop

Wethouder Tiemens:
hoe bouwen we
één miljoen woningen?

Voorwoord

Beste PerspectieF'er,

Deze PerspeX gaat over innovatief wonen. Wonen is een kwestie die ons allemaal treft, en flink ook. Onze generatie ervaart steeds groter wordende problemen op de woningmarkt. Het maakt dat we onzeker zijn over onze toekomst: is er straks nog wel een plek voor mij om te wonen?

Een woning biedt je veiligheid. Het beschermt je van het weer, van de drukte van de samenleving. Een thuis is de plek waar je rust kunt vinden na een dag studie of werk. Het is een plek waar je jezelf kunt zijn, je kunt ontplooiën en niet altijd gezien wordt. Het biedt je zelfstandigheid, je leert er om voor jezelf te zorgen en je boetseert er je eigen gewoontes en leefstijl.

Wie, om welke reden dan ook, geen goede plek heeft om te wonen, wordt enorm tekort gedaan. Voor onze generatie wordt het steeds lastiger om een huis te vinden. Voor sociale huurwoningen staan niet te omvatten wachtlijsten, in Utrecht bijvoorbeeld elf jaar. In de private huursector is krapte, en worden eisen aan inkomen en arbeidsomstandigheden gedaan waar wij steeds minder snel aan kunnen voldoen. Wie de financiële ruimte heeft om te kopen, kan €20.000 overbieden, en nog flink overboden worden. Waar gaat dat heen? Wij maken ons zorgen. Onze generatie staat achter. Het is goed dat er in onze vereniging veel aandacht naar dit thema gaat. Door verhalen te verzamelen, analyses te maken en met beleidsideeën te komen, maken we een vuist naar Den Haag: de woningmarkt moet weer gaan werken voor ons.

Heel veel leesplezier - Justin den Harder - Algemeen secretaris

Inhoud

4 - 5 **interview:** lost digitaal nomaden de woningkrapte op?

6 - 7 **woningbeleid:** een puinhoop van goede bedoelingen

8 - 9 **beschouwing:** zorg en woning

10-11 **hoe houdbaar is het concept 'tiny houses'?**

12-13 **casus:** hoe werkt een splitsingsvergunning?

14 **verhuizing Tweede Kamer op de korrel**

15 - 17 **interview Vogelvlucht:** wethouder Harriët Tiemens

18 - 19 **recensie Bidden en binden**

Pagina 4

LEVEN ALS DIGITALE NOMADE

Agenda

Woord van de redactie

Wie het begrip 'Woningwet' intikt op Wikipedia krijgt een overzicht van honderden jaren woningbeleid met meer of minder overheidsingrijpen en marktwerking. In een paar minuten lezen krijg je meer inzicht in de geschiedenis van een hoofdpijndossier. De grote krapte op de woningmarkt is één van de grote thema's van de recente Tweede Kamerverkiezingen. Er moet een miljoen woningen uit de grond gestampt worden en daarbij hijgt een tweede hoofdpijndossier ons in de nek: stikstof.

Lang kwamen kabinetten jaarlijks met een nota ruimtelijke ordening, maar in 2001 werd de taak naar provincies en gemeenten gedelegeerd. Na de bankencrisis in 2008 was het definitief in handen van de markt. En veel partijen pleiten nu voor terugkeer van die centrale regeling van de woningbouw. Of dat er komt? We wachten de formatie af.

PerspectieF heeft dit jaar als één van de speerpunten 'innovatief wonen'. Niet het zoeken van dé oplossing voor het woningtekort dus, maar: het uitvogelen van nieuwe vormen van wonen. Voor deze PerspeX hebben we verschillende innovatieve woonvormen uitgeplozen. Op de site zijn ook de resultaten van onze enquête over wonen in te zien. Welke nieuwe woonvormen zijn er? En hoe denken PerspectieF'ers erover?

Veel leesplezier! En laat ons via sociale media of via perspex@perspectief.nu weten wat je van dit magazine vindt!

Antrude Oudman
Hoofdredacteur

In de media

PerspectieF kwam natuurlijk veel in de media tijdens de campagneperiode voor de Tweede Kamerverkiezingen. Een greep uit de drukke periode:

Op **8 FEBRUARI** schreef bestuurslid Politiek Tim een opinie voor Trouw over hoe de grote vraagstukken in het stemhokje voorop moeten staan, namens een brede coalitie van jongerenorganisaties van politieke partijen.

Bestuurslid Internationaal Pieter Dirk overhandigde op **25 FEBRUARI** het Actieplan tegen weeshuistoerisme aan Kamerleden Stieneke van der Graaf, Julius Terpstra (CDA) en Ardjan Boersma (SGP). Er was flink aandacht voor het actieplan in de media, in onder meer het Nederlands Dagblad, BEAM en Better Care Network.

Op **4 MAART** werd bekend dat het klimaatmanifest waar PerspectieF met andere politieke jongerenorganisaties aan heeft meegewerkt, wordt uitgegeven. In het manifest lees je over hoe Nederland in 2035 klimaatneutraal wordt en de vervuiler gaat betalen.

PerspectieF liep flink wat debatten af in de campagnetijd. Zo discussieerde bestuurslid Politiek Tim op **4 MAART** bij Studium Generale Delft over de vleestaks.

PerspectieF kwam met zes andere politieke jongerenorganisaties op **9 MAART** met een manifest waarin de politiek wordt opgeroepen om het tegengaan van seksueel geweld op te nemen in het regeerakkoord.

‘Ik bezit zo’n achttien kilo’

Leven als digitale nomade

‘Ja, dat vind ik altijd van die walgelijke plaatjes: met je laptop in een hangmat met een kokosnoot in je hand. Alsof het digitale nomade bestaan zo werkt.’

Digitale nomaden wonen zeker op een innovatieve manier! Maar is deze bestaanswijze ook duurzaam? Ik interviewde Mariëtte van Beek over haar leven als digitale nomade en over duurzaamheid. Deze goedlachse 58-jarige vrouw werkt al sinds 2016 overal ter wereld.

Redacteur: Eliatha van de Bruinhorst

U noemt zichzelf een digitale nomade: wat houdt dat precies in?

‘Als digitale nomade werk je locatie-onafhankelijk. Met dank aan internet kun je overal, in elk land je laptop neerzetten en werken. Daar moet je natuurlijk wel een baan bij hebben die dat mogelijk maakt. Ik ben reis-journalist en gewone journalist, en ik kan wereldwijd werken voor mijn opdrachtgevers. Omdat ik online werk, maakt het hen niet uit of ik dat in Nederland doe of in Buenos Aires.’

Hoe bent u tot deze levensstijl gekomen?

‘Ik was sowieso al gek op reizen en schrijven. Ik heb Arabisch gestudeerd en heb een poos onderzoek gedaan in Marrakech, Marokko. Toen zat ik in het veld en dat vond ik supergeweldig! En als je dan na een jaar terugkomt op kantoor, zit je weer achter die laptop en dan moet je analyses gaan maken: dat was echt helemaal niets voor mij.’

Het digitale nomadenbestaan heeft ook veel te maken met minimalisme. Met al dat reizen dacht ik steeds vaker: je hebt alleen je koffer en een appartementje nodig. Je mist niks van al die zoi die je thuis hebt. Als ik thuis kwam begon ik me steeds meer te ergeren aan al die spullen. Wat moet je daarmee? Je moet er-

voor werken terwijl ik me net zo goed voel met maar één koffer. Ik had al veel spullen weg moeten doen omdat ik kleiner ging wonen vanwege een scheiding, maar zelfs die overgebleven spullen zaten me op een gegeven moment in de weg en ik begon nog meer weg te doen. Toen mijn zoon op kamers ging, werd ik digitale nomade. In de zomer ben ik vaak in Nederland, dan pas ik op huizen en op iemands kat of ander huisdier. Geen honden trouwens, daar zit je te veel aan vast vind ik.’

Volgens verschillende onderzoeken maken veel digitale nomaden gebruik van Airbnb tijdens hun reizen: Ziet u dit als een probleem?

‘Nou, het is zeker goed om er kritisch naar te kijken. Maar als digitale nomade die twee maanden blijft, heb je natuurlijk meer gelegenheid om een plek te leren kennen dan een toerist die een weekje langskomt. Juist als je langer blijft, daar woont, werkt en boodschappen doet, heb je meer kans om de mensen echt te spreken. En waar ik ook naar kijk is of je bij een huisjesmelker zit, of bij een familie die zonder deze inkomsten geen brood op de plank zou krijgen, wat ik laatst had bij een familie in Argentinië. Dat laatste is gewoon een totaal ander verhaal. Ze hebben het natuurlijk tegenwoordig steeds meer over duurzaam toerisme en het contact met de locals. Ik denk: als je niet weet wat die mensen beweegt, en wat ze geloven, dan snap je ze gewoon niet.’

Denkt u dat deze manier van leven vervuilender is of juist minder vervuilend dan toen u nog een vaste verblijfplaats had?

‘Ja, dat is een lastige. Vliegen is absoluut vervuilend, dat zal ik niet ontkennen. Maar dan denk ik ook: dat is dan mijn verslaving. Weet je dat een spijkerbroek produceren al 7000 liter water kost? En mensen hebben zoveel kleren in de kast hangen. De kledingsector schijnt een vervuilender industrie te zijn dan de luchtvaart. Ik heb ook nooit een auto gehad. En ik zeg dit allemaal niet als excuus voor mijn vliegen, maar het is wel een feit dat ik nauwelijks consumeer.’

Wat moet een digitale nomade echt bezitten?

‘Je moet als digitale nomade flexibel zijn en ongehooflijk goed tegen onzekerheid kunnen, denk ik. En ik lig niet wakker van die onzekerheid. Als je je neus niet ophaalt om andere klussen te doen, dan red je het wel. En ik ben ook niet materialistisch ingesteld, dat scheelt. M'n kleding draag ik totdat het op is. Mijn apparatuur en verzekeringen moeten in orde zijn, dat wel. Anders kan ik niet werken. Ik bezit zo’n zeventien,

achttien kilo. Ik zie bezit echt als een ballast in mijn leven, iets waar je voor moet werken en wat heel veel vrijheid ontnemt.

Als digitale nomade is discipline is ook belangrijk, omdat je zzp'er bent. Je moet er ook de persoonlijkheid voor hebben: ik vermaak me prima in mijn eentje, dus last van eenzaamheid heb ik niet.’

Wat gaat u na dit interview doen?

‘Boodschappen. Ja, ik ga zondag weer weg, twee maanden naar Bonaire. Ook zoiets: met die boodschappen sla je dus ook niet te veel in, ik koop echt per dag en gooi bijna niks weg.’ Lachend: ‘Ook heel duurzaam hé, even noteren!’

Waar ziet u uzelf over vijftien jaar?

‘Ja, het liefst nog onderweg gewoon. Ik ben nu 58, dus dan zit ik over vijftien jaar ver over de 70.’ Grinnikend: ‘Oh help, wat een vreselijke vraag eigenlijk. Maar als ik door kan reizen, waarom niet? Zolang je gezondheid het maar toelaat. Ik zou de vrijheid die ik nu heb niet graag willen missen. Want zijn mensen rustiger geworden van al hun spullen? Nee, helemaal niet! Mensen worden gek in hun hoofd van al die dingen die ze zogenaamd moeten hebben. Daar gaat ontzettend veel tijd, geld en energie in zitten. Ik ga niet ontzettend lang nadenken over welke kleur de gordijnen hebben en of ze wel bij de bank passen. Dan ga ik liever wat anders doen. Reizen, bijvoorbeeld.’

‘Elk jaar kan ik bedenken: wat zal ik dit jaar weer gaan doen?’

De goede bedoelingen voorbij: een pleidooi voor beter wonen

Projectgroep Innovatief wonen

Wonen in Nederland is geen makkie. Met een tekort van 331.000 woningen¹ en een gemiddelde huurprijs die 2,9% steeg sinds 2019², is het hoog tijd voor een doorbraak. Hoe komt dit en - beter nog - hoe herhalen we gemaakte fouten niet?

Waar het staat

Het recente woonbeleid kenmerkt zich als een puinhoop van goede bedoelingen: oplossingen die op kleine schaal weinig schade aanrichten, leiden op de lange termijn tot onoverzienbare gevolgen. Zo werd bijvoorbeeld het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer werd een minister voor Wonen en Rijksdienst en verdween vervolgens van het toneel. Allerlei kleine stapjes die uiteindelijk tot een wooncrisis lijken te hebben geleid. Soms komt er nog een schijnbaar groot project als de Nationale Omgevingsvisie om dit weer goed te trekken, maar al deze initiatieven zijn vooral goede bedoelingen op de groeiende puinhoop. Wat te doen?

Wat kan

Er moet radicaal buiten het systeem om worden gedacht: stel dat het woonbeleid helemaal opnieuw zou worden ingericht, hoe zou dat gebeuren? Welke partijen zouden invloed moeten hebben op het wonen, hoe moet de balans onderling zijn en wat voor gevolgen zouden die verschillende beleidssystemen hebben? Hoe wordt hier vorm aan gegeven?

We moeten echter niet verzanden in doelloos idealisme, dus ook zoeken naar oplossingen binnen de huidige toestand. Rome is ook niet in een dag gebouwd. Idealiter worden er dus twee processen draaiende gehouden: enerzijds over de grenzen heen kijken en radicaal inzetten op innovatie, anderzijds kijken waar binnen het huidige systeem aanpassingen kunnen worden gedaan.

Om het woonbeleid de goede richting op te sturen komt er weer een ministerie dat gericht is op de leefomgeving, zoals VROM. Dit ministerie stond echter niet altijd te boek als gefocust, dus er zijn zeker fouten om van te leren. Maar een daadkrachtig, gericht en experimenterend ministerie is broodnodig op dit moment.

Het jammere aan het woonbeleid is dat het iets is waar niet veel te testen is: of landelijk beleid werkt duurt jaren om te meten en te evalueren. Maar deze insteek kan worden omzeild door op microschaal te gaan experimenteren met alternatieven: als een systeem in het klein kan werken geeft dat hoop voor het grotere plaatje. Nu schuwen overheden experimentatie nog, maar sommige rouwdouwende idealisten is het gelukt om hun ideeën naar de drempel van de realiteit te duwen.

Hoe het nu al gebeurt

Er zijn al voorbeelden van het beter wonen te vinden in Nederland. Zo werd er in Zwolle, waar de wethou-

der van wonen van de ChristenUnie komt, het project 'Kattegat' gerealiseerd: een dertigtal woningen waar de bewoners zelf hebben bepaald hoe hun te bouwen woningen er uit gaan zien, ondersteund met schetsen en wilde ideeën waar een architect en een projectontwikkelaar later mee aan de slag kunnen.

Deze Zwolse insteek is gebaseerd op het 'bouwteam'-concept: potentiële bewoners, een aannemer, de gemeente en vaak ook een architectenbureau zitten gelijktijdig met elkaar aan tafel om een stuk stad te ontwikkelen, in plaats van elk na elkaar. Het adagium is dan ook dat de overheid niet de enige is met goede ideeën. Zo kwam er bij de plannen voor herontwikkeling van een aantal appartementen prompt een projectontwikkelaar met een uitvoeringsplan, wat in samenspraak met de gemeente vrij snel en degelijk uitgevoerd werd. De gemeente Zwolle geeft wel nog sturing aan deze woningvragen, maar stimuleert ze ook: een echte 'bottom-up' benadering.

Ook buiten de grenzen is er inspiratie voor het Nederlandse woonprobleem te vinden.

Zoals bij de Zwitserse Genossenschaften; een coöperatie van toekomstige bewoners kan een lap grond of bestaand gebouw opkopen om er woningen te gaan realiseren. Omdat een coöperatie zonder winstoogmerk functioneert zijn de huren niet gekoppeld aan de vrije markt, maar puur gebaseerd op de aflossing van bouwen servicekosten. Er moet aanvankelijk voor een groot deel van de woningen een startsom van omgerekend €15.000 worden ingelegd, maar daarna blijven de huren ook laag. In de stad Zürich alleen al zijn zo'n 26 van dit soort Genossenschaften actief, welke goed zijn voor maar liefst 9,6% van de woningvoorraad in de stad³.

Een concreet voorbeeld hiervan is Kalkbreite, een woonblok in het westen van Zürich. Woningbouw op een - voor Zwitserse begrippen - smoezelige driehoek tussen een spoorlijn en een hoofdweg, waar zich ook nog eens een tramremise op bevond; het idee om er iets te gaan bouwen was krankjorum. Er werd tussen 2007 en 2013 een plan opgesteld door een groep potentiële bewoners voor een woonblok bovenop de tramremise, met een mengelmoe van maatschappelijke doelstellingen: niet alleen huurwoningen in het middeldure segment wat zo vaak bij herontwikkeling gebeurt, maar daarnaast ook koopwoningen, coöperatief wonen, sociale huur, ouderenwoningen, pensions en een jongerengemeenschap. De gemeente Zürich vernam van het project en schreef in 2014 samen met een projectontwikkelaar een prijsvraag voor architecten uit om deze droom waar te maken.

En warempel, het is gelukt.

In totaal zijn er in Kalkbreite 97 woningen gerealiseerd voor zo'n 250 inwoners, nog betaalbaar ook. Daarnaast is er een buurtrestaurant waar bewoners van Kalkbreite met aanzienlijke korting maaltijden kunnen afhalen, een gemeenschappelijke tuin van 2500 m², verschillende winkels en horeca in de plint en allerlei andere bruisende zaken. Kortom: een succes!

In Nederland zijn soortgelijke projecten opgestart, zoals het Rotterdams Woongenootschap. Een veelbelovend initiatief, wat in veel opzichten overeenkomsten vertoont met Kalkbreite. Maar het mocht niet zo zijn, want het Woongenootschap is gesneuveld nadat de gemeente Rotterdam er geen heil meer in zag. Het project zou teveel op de lange termijn gericht zijn, te complex en het bouwen van woningen die niet als beleggingsobject gebruikt zouden kunnen worden werd als 'onwenselijk' bestempeld. Weg project.

Wat te doen

Er is een structurele verandering nodig in het denken over woonbeleid, met meer aandacht voor nieuwe vormen van wonen, op architectonisch, beleidsmatig en economisch gebied. Hierin neemt de Rijksoverheid

een proactieve houding aan, terwijl gemeenten de regie over hun gebied blijven houden. Het woningbeleid is nu nog afhankelijk van de welwillendheid van individuele wethouders, waar idealiter juist het Rijk kaders geeft voor het opzetten van innovatieve projecten, zoals helpen bij de oprichting van een wooncoöperatie, andere contractvormen bij bouwprojecten te hanteren, inzetten op nieuwe woonvormen, enzovoorts. Er moet worden opgelet dat dit niet weer een goedebedoelingenpuinhoop wordt, maar een consequent systeem, waarbij ruimte is voor gezonde inspraak vanuit elke hoek, ook buiten de overheid om. Want de krampachtigheid waarmee sommige gemeenten zich opstellen tegenover wooninitiatieven is schadelijk: woonbeleid is er immers voor bewoners en niet vice versa.

Dat is onze wens voor de toekomst: een Nederland waarin wonen geen gunst maar een recht is. Waar vernieuwing en daadkracht hand in hand gaan. Waar de overheid haar burgers dient in het zoeken naar het goede wonen. Help jij mee aan deze wens te bouwen?

¹ Bron: <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/06/15/staat-van-de-woningmarkt-2020>

² Bron: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2020/37/grootste-huurstijging-in-zes-jaar>

³ Bron: <https://www.bwo.admin.ch/bwo/de/home/Wohnungsmarkt/studien-und-publikationen/gemeinnuetziges-wohnen.html>

Woongemeenschap Kattegat in Zwolle (Foto: Peter Denekamp)

Woon en zorg in één

In Den Haag huisvest en begeleidt het Leger des Heils in De Wenckebach, in beschermde woonvormen, kwetsbare mensen met onder andere psychiatrische problematiek, verslavingen en mensen die met justitie in aanraking zijn gekomen. In de twee bovenste verdiepingen huisvest het Leger studenten (ik was één van hen). Tegenover de lage huurprijs staat de verplichting dat zij 24 uur in de maand vrijwilligerswerk moeten doen voor de andere bewoners en het Leger. Deze woonvorm helpt studenten door hen niet op te zadelen met (gezien het huidige leenstelsel) hoge schulden en helpt de andere bewoners in aandacht en met een stap in de richting van re-integratie. Dit is echter niet het enige project waarbij op een innovatieve manier wonen wordt gecombineerd met zorg en aandacht voor elkaar.

Redacteur: Pieter-Jan de Jong

Wonen en waardig ouder worden

Zo zet de Stichting Knarrenhof zich in op een woonvorm voor mensen van alle leeftijden die voor elkaar zorgen. Elke bewoner heeft een eigen woning in een hofje of een flat waardoor privacy wordt gewaarborgd. De bewoners letten op elkaar op basis van vooraf tussen bewoners gemaakte spelregels en ze kunnen gebruik maken van gemeenschappelijke voorzieningen zoals een tuin, werkplaats en ontmoetingsruimte. Deze woonvorm is opgericht vanuit de gedachte dat slechts 15% van de ouderen heeft familie of kennissen die mantelzorg zou willen verlenen. Knarrenhof is een reactie op de vergrijzing, toename van eenpersoonshuishoudens en het risico op vereenzaming. Zij zorgt ervoor dat ouderen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen.

Wonen en herstel & aandacht

Een andere innovatieve woonvorm zijn moderne verzorgingshuizen. Een voorbeeld daarvan is de woonzorglocatie Simeon & Anna in Rotterdam-Zuid. In die flat wonen zorgbehoevenden en kwetsbare of minder kwetsbare mensen, bijvoorbeeld werklozen. Het is wonen voor alle leeftijden. De bewoners hebben een eigen kamer, badkamer en kitchenette en koken en eten in de gezamenlijke keuken en woonkamer. Elke bewoner zet zich minimaal 10 uur per maand in voor het pand of de bewoners van het verpleeghuis. Zo worden zorgkosten gedempt en worden kwetsbaren van dichtbij geholpen met de re-integratie in de samenleving.

Wonen en krapte woningmarkt aanpakken

Tot slot bestaan er initiatieven die studenten of starters willen helpen aan een woning of kamer. De Stichting Statiegeld zet zich daarvoor in. Het idee is dat grote woningen van ouderen kadastraal worden opgesplitst zodat bijvoorbeeld de jongvolwassene boven kan wonen en de oudere beneden. Er wordt in Nederland te weinig gebouwd om aan de groeiende vraag naar woningen te kunnen voldoen waardoor ouderen te lang in voor hen vaak te grote huizen blijven wonen waardoor starters weer moeilijker aan een huis komen. Dit initiatief pakt dit probleem aan.

Idee voor jou?

Deze initiatieven bieden grote voordelen op het gebied van zorg en aandacht voor elkaar. Dat is nodig omdat er een beperkt aanbod van mantelzorg is en, zo blijkt uit onderzoek, meer dan de helft van de ouderen boven de 75 jaar voelt zich eenzaam. Ze bieden ook kansen om de schaarste aan woningen aan te pakken en voor kwetsbaren om met een tussenstap de stap naar zelfstandigheid te maken.

Een mogelijk nadeel dat bewoners kunnen ervaren is de beperkte privacy en het beroep dat burens op jouw tijd kunnen doen. De tuin wordt gedeeld en er moet gewerkt worden voor de andere bewoners. Toch denk ik dat dit nadeel verwaarloosbaar is. Vaak bestaan er veel verschillende werkzaamheden om te doen zoals boodschappen doen, zorgvervoer (geen zorgtaken), koken, tuinonderhoud of schilderwerk. Daarnaast is in elke woonvorm sprake van een eigen afgesloten kamer. Aandachtspunt moet wel zijn dat zorgtaken aan zorgprofessionals overgelaten moeten worden. Die zijn daar immers voor opgeleid. Concluderend kan gesteld worden dat innovatieve woonvormen waarbij zorg voor elkaar en wonen gecombineerd wordt veel voordelen bieden om problemen aan te pakken. Zorgkosten worden gedrukt, vereenzaming wordt tegengegaan en woonruimte wordt gecreëerd. Het woonaanbod is veelzijdig waardoor er altijd een woonvorm bijzit die voor jou de juiste afweging maakt tussen privacy en aandacht voor de medebewoners.

“Ze bieden ook kansen om de krapte op de woningmarkt aan te pakken.”

Redacteur: Daniël van Holten

Innovatief wonen brengt vele uitdagingen. Hoe bouwen we meer goedkoper én duurzamer? En daarbij moeten we belangrijke vragen en overwegingen meenemen. Binnen stedelijke ChristenUnie-fracties wordt nagedacht en gesproken over splitsing en verkamering van woningen omdat dit belangrijke processen zijn in de woningmarkt in een stad. Verkamering is een woning per kamer verhuren, met bijvoorbeeld gedeelde keuken en badkamer. Een woning splitsen is wat permanentier opdelen en met eigen kook- en wasgelegenheid. Welke wetgeving is hiervoor, wat lost het op en welke problemen veroorzaakt het?

Als student een kamer zoeken biedt wat opties, maar het wordt al snel moeilijk in een studentenstad. Voor moeilijk kunt u ook duur lezen. En dan is het vaak een studentenhuus via de vereniging of via kamernet of dergelijke, of een zelfstandige woning, namelijk een studiootje met een eigen voordeur en een aparte kamer met keukentje en badkamertje. Als die laatste vorm gebouwd wordt, is het vaak in een enorm complex van gebouwen. Een studentenhuus is eerder in een bestaand woonhuus dat opgebroken wordt. Het studiootje of een eigen voordeur met kamer is

Studentenwoningen: splitsen en verkameren in steden

vaak gesplitst of verkamerd. De woning wordt dan makkelijk door een huisbaas doorverhuurd aan verschillende studenten. Dat is best een aantrekkelijk business model. Dit wordt dan ook eerder in stand gehouden, dan dat het snel weer een gezinswoning zou worden. Deze woonvorm kan wel socialer en leuker zijn als student. Het betekent niet dag in dag uit alleen thuis zitten, zeker voor studenten in coronatijd, maar juist met huisgenoten wonen. Maar dan komt als nadeel ook weer de krapte op de woningmarkt kijken, want als er meer huizen verkamerd of gesplitst worden, is dat een woning die moeilijker te kopen is voor gezinnen, werkenden en andere doelgroepen. Nu is er in meeste studentensteden eerder een tekort aan huizen met een opgave om extra te realiseren dan ruimte hiervoor. Op basis van dit alles kan er in het algemeen een verbod, of juist een omzettings- of splitsingsvergunning zijn. Splitsingen en verkamering wordt vaak door gemeenten gereguleerd in een bepaald segment boven of onder een WOZ waarde, de waarde waar een huis vorig jaar op werd getaxeerd, en waar sommige lokale belastingen ook op worden gebaseerd. Andere opties die soms ingezet worden zijn quota's voor hoeveel in een buurt wel of niet verkamerd mag worden. Dit kan snel bijschaven aan wat wel of niet met de woningvoorraad in een stad met schaarste mag gebeuren, maar is wel een vergaande ingreep op de markt. Er zijn vaak ook nuttige toetsen en eisen aan leefbaarheid en minimale oppervlakte voordat je een woning kan splitsen. Dit zijn randvoorwaarden die afwisselend voor de bewoners van een verkamerde woning of juist voor de omgeving aangebracht zijn, en best nuttig kunnen zijn. Soms is dit wel erg dramatisch streng gereguleerd en kunnen er gewoon geen studenten of geen studentenhuusvesting in een wijk bijkomen, waar het juist gezellig is om met studenten bij elkaar in de buurt te wonen.

Dan lopen we echter ook tegen de problemen met leefbaarheid aan, waar vaak over overlast geklaagd wordt in een wijk met veel studenten. Denk aan het te laat te luidruchtig zijn en heel veel gammele fietsen overal maar neerzetten. Dit is dus een uitdaging voor meerdere kampen. Wees als student en studentenhuus socialer in en bewuster van de buurt waar je woont, en geef wat meer ruimte en mogelijkheden aan studenten die ook een legitieme wens hebben om en in de stad en bij elkaar in de buurt te willen wonen.

Kortom, dit is een moeilijke patstelling die om meer aandacht vraagt. Het is een klassiek verdelingsprobleem waar beleidsmakers wel vaker voor staan. Dan is de vraag of we een politieke keuze kunnen maken over hoe we de taart verdelen of de taart groter maken met meer bijbouwen? En wat voor sociale kant zien we en willen we zien aan samen gemengd wonen?

Hieruit volgen een paar oproepen om bij de landelijke formatie goed naar huisvesting te kijken. Het is veel over het terrein van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu gegaan in de campagne. Veel partijen hebben ambitieuze plannen, maar daar en lokaal moet het nog meer over woonbeleid en doelgroepen gaan. Grootstedelijke gemeenten zou ik oproepen te blijven kijken, evalueren en proberen met verkamering en splitsingsbeleid. Daarbij moeten zij ook goed beseft hebben van hoe zwaar de effecten van hun maatregelen kunnen zijn in de woonvoorraad voor studenten en gezinnen en hoe ver het reguleren ook ingrijpt op de markt. En wat betreft het studentenwoningen en probleem-imago moeten we enerzijds ons beeld bijschaven en anderzijds als student ook een bredere opgave zien om goed in een buurt samen te wonen en ook verantwoording te dragen voor de leefbaarheid daarvan.

Off grid wonen: hoe zelfvoorzienend kan het?

Pieter (28) en Alieke (28) van de Ven hebben iets wat niet veel mensen kunnen zeggen. Ze bouwden hun eigen huis van 17 vierkante meter. Regent het een paar maanden niet? Dan kunnen ze niet douchen. En schijnt de zon niet? Dan kunnen ze geen ovenschotel eten. Je zult je nu wel afvragen waarom iemand hieraan zou beginnen. Voor Pieter en Alieke was het een droom die uitkwam.

Redacteur: Sophie van der Velden

Van dromen naar plannen

In 2016 ontstonden de dromen voor Pieter en Alieke. Tiny houses waren destijds al wel bekend, maar nog lang niet zo'n begrip als tegenwoordig. "Onze eigen tiny house bouwen stond echt op onze bucket list. Wij wilden graag zien hoe zelfvoorzienend we kunnen zijn. Hoe ver kunnen we gaan? Dat experimentele trok ons vooral erg." Pieter hoefde niet lang te wachten. Er verscheen namelijk een persbericht van de gemeen-

te Delft. De gemeente stelde een stuk grond bij het station beschikbaar voor 60 tiny houses. Pieter en zijn vrouw lieten die kans niet aan zich voorbij gaan: "We dachten: als we het nu niet doen, doen we het nooit. Alles viel eigenlijk op zijn plek. Zo gingen we van dromen naar plannen."

Bouwen

Pieter en Alieke besloten zich op te geven en werden geselecteerd om hun tiny house neer te zetten. Pieter heeft werktuigbouwkunde gestudeerd en ook Alieke heeft een achtergrond met inrichting en design. Mede dankzij hun studies zijn zij aan de succesvolle bouw van hun eigen tiny house begonnen. "Ik denk dat je wel een beetje aanleg moet hebben, maar aan de andere kant is het ook maar 17 vierkante meter die je hoeft te bouwen. Er zijn ook veel hulpmiddelen, dus je kan er ook voor kiezen om niet alles zelf te doen", vindt Pieter.

Verhuizen

In 2019 was het zo ver. De tiny house is af en Pieter en Alieke kunnen verhuizen naar het stuk grond bij het station. Vanwege de brandveiligheid mochten er

uiteindelijk een stuk minder huisjes geplaatst worden dan aanvankelijk het plan was. Het resultaat: een community van 24 volwassenen en 14 tiny houses op fietsafstand van het centrum van Delft. "In de stad heb je vaak weinig contact met je burens. Hier heb je dat wel heel veel. Er is heel veel gezelligheid. Je kletst en klust met elkaar. De oudste bewoner is 60 jaar en de jongste 0, maar de meesten zijn rond de 30." Voor Pieter en Alieke was het niet heel erg moeilijk om te wennen aan het minimalistische, zelfvoorzienende leven. "We kwamen beiden eigenlijk uit onze studentenhuisjes, waar we ook niet heel veel ruimte hadden. We hadden ook niet extreem veel spullen. In het begin was het wel even lastig dat we nog geen verwarming hadden. Die werkte pas in januari, terwijl december ook al koud was," lacht Pieter. Gelukkig zijn op het terrein wel noodvoorzieningen aanwezig, mocht het weer echt tegenwerken. "Ik vind het heel fijn dat we een grote tuin hebben, dat is wel echt uniek in Delft. Je beleeft de seizoenen heel anders en als het maar even kan, zijn wij buiten. We genieten veel meer van de kleine dingen."

Woningtekort

Pieter en Alieke hadden het geluk dat de gemeente Delft zelf het stuk grond aanbood. Niet altijd gaat dit even makkelijk. "Zonder gemeente was het ons nooit gelukt. Als je dit zelf wil, is het heel moeilijk. Het is natuurlijk ook heel inefficiënt. Er staan hier 14 huisjes op een stuk grond, waar ook appartementen gebouwd hadden kunnen worden. Ik denk dat het woningtekort ook niet op gaat lossen, maar in het zelfvoorzienende zit wel toekomst. Ik denk ook niet dat een tiny house voor iedereen is, maar zelfvoorzienend kan iedereen eigenlijk zijn", vindt Pieter. "Sommige mensen vragen of dit niet meer een vakantiehuisje is. Met vakantie gaan wij juist naar een groot huis!" lacht Pieter.

De toekomst

Het project in Delft is tijdelijk. De huisjes mogen in ieder geval 5 jaar lang blijven staan. Dat zou betekenen dat de bewoners in 2024 weg zouden moeten, maar het project kan ook met vijf jaar verlengd worden. Pieter maakt zich geen zorgen. "Ik weet hoe lang we hier blijven wonen. Als we op een gegeven moment een gezin zouden krijgen, wordt het denk ik toch te klein. Je moet je af en toe ook terug kunnen trekken. Dan nemen we, als het even kan, ons tiny house mee naar een plek waar we kunnen uitbouwen of gaan we hem als aanleunwoning gebruiken. Hoe we nu wonen is een tussenfase, maar waar we ook heen gaan: het huisje gaat mee!"

“Wij wilden graag zien hoe zelfvoorzienend we kunnen zijn. Hoe ver kunnen we gaan?”

TINY HOUSES

De tiny houses zijn overgewaaid uit Amerika en zijn nu ook volop in opkomst in Nederland. Een tiny house is maximaal 50 vierkante meter en wordt zo gebouwd dat er geleefd kan worden met een zo klein mogelijke impact op het milieu. Veel tiny houses worden daarnaast ook op wielen gebouwd, zodat de huisjes verplaatst kunnen worden. (<https://tinyhousenederland.nl/ik-wil-tiny/wat-zijn-tiny-houses/>)

Satire - Tweede Kamer gaat verhuizen

Nu we het toch over duurzaam wonen hebben: de Tweede Kamer gaat verhuizen. Yippe! Het werd tijd dat onze volksvertegenwoordigers de Randstad verlieten om het eens in Limburg te proberen. Ik bedoel, die overwerkte politici hebben wat landelijke rust nodig en D66 en GroenLinks zullen op deze manier ook eens buiten de grachtengordel komen. Kunnen ze eindelijk aanschouwen hoe een boerderij er in het echt uit ziet. Ook de heer Wilders zal het plan goed bevallen, dat scheelt toch één of twee uurtjes rijden naar de Efteling.

Redacteur: Noah Kleijne

Maar helaas... Limburg wordt waarschijnlijk niet de plek waar het nieuwe onderkomen van de fracties in de steigers zal worden gezet. De Kamer heeft blijkbaar een locatie op het oog bij het Centraal Station in Den Haag. Het nieuwe pand moet op die plek voor zo'n 161 miljoen euro worden vertimmerd en zal een futuristische uitstraling krijgen.

Hoewel de precieze invulling van het futuristische gebouw nog niet is bekendgemaakt, zijn er hier en daar al plannen naar buiten gelekt. De plenaire zaal zal naar verwachting worden voorzien van een 360° scherm waarop 24/7 NPO-programma's worden geprojecteerd. Talkshows zoals Op1, Jinek en M worden op deze manier alvast wat dichterbij Den Haag gebracht. Zo hoeven Kamerleden zich na de avondklok niet meer naar Hilversum te haasten. Naast het ultrascherpe tv-scherm worden ook robots aangeleverd: deze zullen journalisten als Jair Ferwerda voortaan van politiek correcte antwoorden voorzien in de gangen van het vernieuwde gebouw.

Regeringspartij CDA is uitgesproken voorstander van verhuizen. "Onze grondhouding is positief", zegt CDA-Kamerlid Hoekstra. "Vooralsnog bedenkt dat we plannen hebben voor een

uitgebreide Patatbalie". Hoekstra vervolgt: "In de vernieuwde Patatbalie moet meer ruimte komen voor traditioneel ondergewaardeerde snacks zoals de bamischijf of de berenhap." PvdD en GroenLinks vinden het plan helemaal niets en hebben gezamenlijk het plan gevat om een minister van gezond eten in te stellen. "Hoe kan het hier zijn dat de gezonde hap en de bio-industrie in de Kamer weer hun privileges krijgen?" aldus mevrouw Ouwehand.

Kortom, niet alle partijen zijn in voor een verhuizing. Opvallend genoeg ziet ook de VVD het hele proces argwanend tegemoet. "Ik wil niet zeggen dat ik bijgelovig ben, maar in ons oude gebouw hebben we toch drie keer achter elkaar kunnen regeren." vertelt VVD-kamerlid Ziengs. "Er is geen zekerheid dat dit in ons nieuwe huis ook het geval zal zijn." Nog voor de heer Ziengs dit statement af kon maken was hij al weg om ergens burgemeester te worden.

Buiten de Tweede Kamer worden de reacties op de plannen voor de verhuizing verdeeld ontvangen. De Eerste Kamerleden zijn enorm blij dat ze wat rust aan hun hoofd hebben. Complotdenkers uiten hun twijfels over het vernieuwde Kamercomplex. Vooral de mosterdgele kleur van de muren kan niet op hun goedkeuring rekenen: "Dat steekt heel erg af tegenover de donkerrode kleur van mensenbloed. Complotdenker Lange zucht: "Ik snap niet dat ze daar niet over hebben nagedacht."

VOGELVLUCHT

Harriët Tiemens: 'We willen een miljoen woningen bouwen, maar hoe?'

In de reeks Vogelvlucht bevragen Sophia en Antrude dit jaar vier (voormalige) bestuurders en politici over hun overtuigingen, over waarden en normen en bespiegelingen over de samenleving. Dit keer spreken we Harriët Tiemens, wethouder in de gemeente Nijmegen (GroenLinks) met onder meer het thema 'wonen' in de portefeuille.

Redacteurs: Sophia de Vries
en Antrude Oudman

Wanneer werd u politiek actief?

"Ik ben lid geworden van GroenLinks toen ik ook gelijk de ruimte kreeg om actief te worden. Dat was voor mij wel voorwaarde. Ik zag het niet zitten om wel lid te worden van een politieke partij om vervolgens niks te doen."

Heeft u een levensmotto, vanuit een bepaalde opvoeding of levensovertuiging, zoals vele van onze ChristenUnie achterban dat hebben?

"Ik maak mij al mijn leven lang veel zorgen over milieuzaken. In mijn pubertijd had je zure regen en het gat in de ozonlaag, de hoeveelheid lood in het milieu natuurlijk - auto's gebruikten toen geen loodvrije benzine - en de weidevogels werden minder. Ik kom uit een agrarische familie dus de schaalvergroting kreeg ik van dichtbij mee. Dat was de reden dat ik milieukunde ging studeren. Eigenlijk zijn de problemen sindsdien alleen maar erger geworden. Ondanks dat hebben we helaas het tij nog niet kunnen keren, maar ik blijf me daar - met heel veel anderen - voor inzetten."

Is uw studie van pas gekomen?

"Ja! Ik heb milieukunde en bestuurskunde gestudeerd, en van beide studies pluk ik nog dagelijks de vruchten. Ik heb ook altijd in die setting gewerkt. Ik ben lange tijd adviseur geweest voor verschillende bedrijven, voor een ingenieursbureau maar ook voor bijvoorbeeld PWC. En altijd op het snijvlak van milieu, beleid en natuur."

Is het thema wonen een thema dat u al langer bezighoudt?

"Nee, eigenlijk sinds een paar jaar pas. Ik ben natuurlijk wel altijd met veel vraagstukken bezig die met wonen

te maken hebben, zoals de energietransitie, duurzaamheid, landschap, en mobiliteit. Sinds 2018 heb ik wonen in mijn portefeuille. Omdat ik ook regionaal en landelijk actief ben, als voorzitter van de Commissie Ruimte Wonen en Mobiliteit Vereniging Nederlandse Gemeenten en in de G40¹ in de regio, heb ik een snelle leerschool gehad. Ik was ook een van de onderhandelaars van het Actieplan wonen dat net door 32 partijen is ondertekend."

"We kunnen wel zeggen dat we een miljoen woningen moeten bouwen, maar we moeten wel heel goed nadenken over hoe we dat gaan doen. Organiseren we daarmee geen nieuwe files? Wordt de biodiversiteit niet nog verder teruggedrongen? Zijn het ook prettige woningen om te wonen? En hoe is de hele omgeving daaromheen? Het heeft heel veel voeten in de aarde. Er komt erg veel bij kijken maar dat maakt het ook heel erg interessant."

Dat klinkt ambitieus. Waar haalt u de inspiratie vandaan voor dit enorme project?

"Wat mij specifiek op het gebied van wonen heel erg heeft geïnspireerd is Panorama Nederland.² Daarbij is het uitgangspunt dat je wonen nooit als sectorale problematiek moet bekijken, maar altijd in relatie tot vele andere factoren zoals omgeving, mobiliteit, werken, stikstof en natuur. En dat is ook echt mijn motto. In het actieprogramma wonen heb ik daar sterk voor gepleit."

Welke invloed had de titel 'European Green Capital' die Nijmegen een jaar lang droeg op het onderwerp wonen?

"We zorgen ervoor dat inwoners binnen 300 meter van huis een groene plek hebben om te recreëren. We hebben het grootste 'ruimte voor de rivier'-project ter wereld. De Waal maakt een gekke bocht in de stad en er is enerzijds ruimte voor de rivier en anderzijds wonen en recreëren. Om de stad ligt een groene rand die steeds dikker is gemaakt. Aan de oostkant hadden we al bos, aan de noordkant hebben we met Arnhem een park gemaakt om te recreëren en aan de westzijde hebben we in decennia een groene buffer aangelegd tussen de woonwijk en het industriegebied met een grote binnenhaven. European Green Capital is een soort wedstrijd van initiatieven, maar is ook een vliegwieltje om met heel veel organisaties en mensen in de stad nog een tandje bij te zetten."

U werkt samen met gemeenten en provincies. Veel partijen pleiten voor een ministerie van Ruimtelijke Ordening als koepelorganisatie. Hoe kijkt u daartegen aan?

"Dat ministerie hebben we écht gemist. Wonen is onder kabinet Rutte-II uitgekleeft en we bouwen nu weer uit met het Volkshuisvestingsfonds en de Nationale Omgevingsvisie. Er is een roep om meer regie door het Rijk, maar het Rijk moet ook niet aanwijzen waar woningbouw moet gebeuren: dat is een regionale kwestie. Maar vliegvelden en datacentra zijn nationale kwesties vanwege hun grote infrastructuur: daarbij hebben we een ministerie echt gemist."

Er zijn verschillende initiatieven zoals de starterslening. Is het een succes in de gemeente Nijmegen?

"De lening was niet ieder jaar op. Het is voor starters soms te duur, dus doen we in ons woningbouwprogramma veel voor één- en tweepersoonshuishoudens en middeldure huur boven de liberalisatiegrens. Die groep valt tussen wal en schip. In de Actieagenda Wonen staan daarom constructies zoals beperkingen wanneer je een woning verkoopt. Nijmegen is procentueel de derde stad van Nederland qua woningnood. Als een huis goedkoop wordt aangeboden doordat er goedkope grond, stijgen de prijzen nog steeds zo snel dat de eigenaar met de verkoop na een jaar anderhalve ton winst kan maken en het huis niet meer voor de oorspronkelijke doelgroep toegankelijk is."

Om in aanmerking te komen voor een starterslening mag het aankoopbedrag maximaal € 225.000 zijn. Op Funda krijg je daarvoor alleen een studio of een parkeerplaats. Voor welke starters is de lening?

"Je hebt helemaal gelijk! Ik heb een enorme discussie gehad op het stadhuis. Het wordt nu opgetrokken naar de nationale hypotheekgarantiegrens dus boven € 300.000."

Zijn er andere woonvormen in de pijplijn?

"We hebben in een behoefteonderzoek gekeken naar andere woonvormen, zoals voorzieningen delen met huisgenoten, maar slechts een paar procent van de mensen was daarin geïnteresseerd. We proberen particulier collectief opdrachtgeverschap goed te ondersteunen omdat particuliere collectieven in de wijk heel actief zijn. En we kijken naar de woonkrapte voor één- en tweepersoonshuishoudens, stadsnomaden, woonwagengedwongen en statushouders."

Heeft u zelf grote woondromen of grote ideeën die u graag zou willen oppakken?

"De coronacrisis bevestigt dat eenzaamheid één van de grote problemen is. We proberen ontmoeting te faciliteren door de inrichting van wijken - en iedereen mag meedenken. Zo bevorderen bloemkoolwijken waarbij de achterdeuren naar elkaar toe staan de sociale cohesie niet. Daar hebben we van geleerd. We kijken sterk naar hoe je een wijk leefbaar houdt, zodat je wél privacy hebt, maar de kans van ontmoeting groter wordt."

Het idee van gemeenschap dus.

Nadrukkelijk: "Ja, precies."

En moeten we daarvoor allemaal bij GroenLinks zijn?

Lacht: "Natuurlijk, maar ChristenUnie en GroenLinks zitten op dit punt niet ver van elkaar af."

VOETNOTEN

¹ Het G40-stedennetwerk is het netwerk van 40 (middel)grote steden in ons land, die elkaar vinden in de stedelijke vraagstukken.

² Panorama Nederland is een toekomstperspectief voor de ruimtelijke inrichting van Nederland.

SEGERS: 'Het pluche is een spijkerbed'

Over het boek Bidden en binden van Riekelt Pasterkamp

De verkiezingstijd is bij uitstek de tijd waarin media graag inzoomen op de persoon achter de politicus. De partijen dragen hier zelf ook aan bij of zetten hier juist op in. Bepaalt immers niet vaker dan eens de politicus de partijkeuze voor de kiezer? Voor mij bieden dit soort blikjes achter de schermen een perfecte mogelijkheid om een beter beeld te krijgen van de drijfveren van een volksvertegenwoordiger. Zo verraste het boek van freelance journalist Riekelt Pasterkamp over Gert-Jan Segers, lijsttrekker van de ChristenUnie, mij dan ook positief: Bidden en binden. Pasterkamp volgde politicus en partij tijdens de afgelopen kabinetsperiode en geeft een unieke blik hoe het is om als christen en christelijke partij deel te nemen aan een coalitie.

Redacteur: Nathan Meindersma

Gebakken lucht

Mijn politieke interesse is te vergelijken met het weer; deze is erg veranderlijk. Waar ik soms een maand lang alles op de voet volg, van het wekelijkse vragenuurtje tot het spoeddebat over de avondklok, kan ik Den Haag soms ook weer een hele tijd links laten liggen. Dan kan ik het oeverloos 'praten om het praten' even niet meer aanhoren. Uiteraard zie ik de waarde in van de politiek, maar soms lijkt er toch wel erg veel gebakken lucht vanaf het spreekgestoelte te komen. Daarom is een stukje achtergrond, zoals Pasterkamp dit biedt, voor mij nuancerend en bemoedigend.

Roeping

In het boek laat de schrijver zeven vrouwen aan het woord over de voorman van de ChristenUnie, zeven vrouwen die dichtbij Segers staan. Onder andere collega's Carola Schouten, Mirjam Bikker en Carla Dik-Faber en de dochters van Segers komen aan het woord. Segers zelf haalt zijn dochters meer dan eens aan om aan te geven waarom hij 'op het pluche zit': voor de toekomstige generatie. De voorman wordt afgeschilderd als een dienend man met een hart voor zijn naaste. In een afgedrukt artikel van Segers in het boek wordt zijn roeping als politicus duidelijk die bij deze woorden aansluit:

Doe met je beste weten alles wat je kunt, geef alles wat je hebt, aan de mensen die het het meeste van je hulp moeten hebben. Want alles wat je voor de minst aanzienlijken van Jezus' broeders en zusters doet, dat doe je voor hem. Dit is waar ons, waar mijn hart voor klopt. Zó willen we politiek bedrijven. Op hoop van zegen (Segers, 2020).

Anne Paul Roukema

'Gideonsbende'

Het boek neemt je als lezer verder mee door de dagelijkse praktijk van een partij in de coalitie. Ingewikkelde dossiers passeren de revue zoals vliegveld Lelystad en de situatie in Moria. Vooral over dit laatste onderwerp kreeg de ChristenUnie een hoop te verduren. De strubbelingen over dit thema en de spagaat waarin de partij zich hier bevond worden uitgebreid besproken. Ook gaat het over de rol van de kleinste kabinetspartij binnen de coalitie, want wat voor invloed kan een partij met vijf zetels hebben binnen een regering? Mirjam Bikker, nummer drie van de verkiezingslijst van de ChristenUnie, verwoordt de rol van de partij als volgt: 'We kunnen een Gideonsbende zijn. Niet groot, maar in afhankelijkheid van de Here kunnen er prachtige dingen gebeuren.' En dat de partij niet enkel voor de meerderheid in zowel Eerste als Tweede Kamer zorgde voor het kabinet, maar ook van zich liet horen met behaalde resultaten en zich hard op durfde te stellen in de samenwerking met VVD, D66 en CDA wordt zeker duidelijk uit het boek.

Verhelderend vond ik het om iets meer inzicht te krijgen in het leven van een christelijk politicus binnen de coalitie. Dat het regeren komt met vele strubbelingen wordt door Segers zelf duidelijk onder woorden gebracht: 'Het pluche is een spijkerbed.' En dit beeld wordt bevestigd na het lezen van het boek Bidden en binden. Als Gideonsbende moet de strijd telkens weer aangegaan worden op het Binnenhof; biddend en op hoop van zegen.

PerspeX online

Viermaal per jaar verschijnt het magazine, maar als redactie schrijven we ook tenminste elke twee weken een artikel voor de site. Je vindt ons op www.perspectief.nu/nl/perspex. Artikelen die onder meer afgelopen drie maanden zijn verschenen:

- Is de kabinetsval dé stap (15 januari)
- Nagorno-Karabach: over Russische machtsspelletjes (21 januari)
- Wat telt écht? (2 februari)
- Is 'blijf van onze hulpverleners af' voldoende voor een taakstrafverbod? (15 februari)
- Moet de kiesleeftijd naar 16 jaar? (27 februari)
- Mogen vrouwen écht meedoen? (8 maart)
- Wat doet Poetin nú weer? (13 maart)

Op de agenda

17 april

ChristenUnie partijcongres

15 mei

landelijke activiteit meer info volgt!

26 juni

Focusdag (bestuurswisseling)

25 september

Kick-Off

Woensdag 29 september t/m zaterdag 2 oktober

PerspectiefF-reis naar het Verenigd Koninkrijk.
Het jaar na de Brexit: hoe staan de Britten ervoor?
Geheel in lijn met onze speerpunten reizen we
natuurlijk per trein!

PerspeX

Colofon

Hoofdredacteur

Antrude Oudman

Redactie

Daniël van Holten

Marnix Koops

Nathan Meindersma

Noah Kleijne

Pieter Jan de Jong

Sophie van der Velden

Sophia de Vries

Tim Woertink

Design en opmaak

Matthja Sterk (www.matthja.nl)

Wat vind jij?

Als PerspeX-redactie zetten we ons in om elk kwartaal een magazine vol genuanceerde of juist uitgesproken stukken te schrijven. We houden wel van een politieke discussie en dat is inmiddels niet alleen tot het magazine beperkt: we plaatsen ook regelmatig online stukken. Waar moeten we over schrijven? Laat het ons weten als we een thema op moeten pakken voor de site of in het magazine! **Discussieer mee!**

Mail: perspex@perspex.nu

Instagram: [@cu_perspex](https://www.instagram.com/cu_perspex)